

2. Hlásí také zvýšený transport německého vojska. Jde hlavně o nové tanky „Tiger“. Jsou také dopravovány rozložené bezmotorové letouny Junkers, mající nový automaz, směrem Rakousko — východní fronta.

3. Okamžitě zahajte přípravy pro dodání sabotážního materiálu, pozemní i vzdušnou cestou.

4. Upozorňuji na skupiny Ursíny—Országh—Fraštacký. Separatistické cíle tvoří rozpory v agrární straně. Osobní zájmy mají přednost. Dokonce prý podporují Sidor—Hodža kombinace o federaci polsko-slovensko-maďarské. Pozor na informace od skupiny Fraštacký—Ursíny. Mají málo stoupenců. Většina agrárníků je pro Šrobára.

5. Žádám okamžité směrnice pro organizování centrálního politického národního výboru.² Vedení bude mít formu vojenské organizace štábu.

6. Na východní obrannou německou linii v Karpatech odchází i slovenská divize. Jejím velitelem bude asi Čatloš.³

SÚA Praha. A 1-50-9/44 a bS 436-1/170. Koncept(?) a odpis. „Strojopisný priepis.“

59

1944, máj 8. Londýn. — Dohoda o vztahu medzi československou správou a sovietskym hlavným veliteľom po vstupe sovietskych vojsk na československé územie.

Vláda republiky československé a vláda Svazu sovětských socialistických republik, přejíce si, aby poměr mezi sovětským vrchním velitelem a československou správou na území Republiky československé po vstupu sovětských vojsk na československé území byl upraven v duchu přátelství a spojení mezi oběma zeměmi, dohodly se na tomto:

Článek 1

Jakmile sovětská (spojenecká) vojska vstoupí v důsledku válečných operací na československé území, nejvyšší moc a odpovědnost ve všech věcech vztahujících se na vedení války bude připadat v pásmu válečných operací po dobu potřebnou ku provádění těchto operací vrchnímu veliteli sovětských (spojeneckých) vojsk.

² Je možné, že tato veta je v odpise nepresne reprodukována a že informátor — Krátký — mal na mysli „vojenský národní výbor“, o ktorom sa zmiňuje v zpráve, ktorú citujeme v nasledujúcej poznámke čís. 3. Ak by šlo naozaj o „politický“ národní výbor, znamenalo by to, že alebo nevedel o existencii ilegálnej SNR, alebo ju nebral na vedomie ako centrálny orgán odboja, čomu nasvedčujú jeho niektoré ďalšie zprávy.

³ V odpisoch zpráv Slovensko—Londýn, ktoré tvoria prílohu k čj. HV 6.500/44 taj., je ešte niekoľko ďalších zpráv, datovaných 22. 4. 1944 a označených ako „zpráva ze Slovenska“. Ide zrejme tiež o časti „Zdenových“ rádiogramov. Uvádzame presné znenie odpisov, pričom všetky tri zprávy z 22. 4. 1944 zlučujeme v jednu: „Okamžitě zahajte přípravy dodání sabotážního materiálu. Plastika s příslušenstvím a zápalné bomby pozemní i leteckou cestou. — Dne 2. května 1944 odchází na východní obrannou německou linii Karpat 2 slovenské divize, velitel asi Čatloš. Doma asi 4500 vojáků. V této době čekat asi okupaci. Zprávy o shromažďování něm. jednotky na jih hranice. Vyklizování německých a slovenských škol Bratislavy. — Na základě zjištěné vojenské situace s objektivními civilními a vojenskými vedoucími činiteli předkládám návrh Golia na stanovit velitel. Voj. Nár. Výbor. Golia je vojenský odborník politicky nezátížený. Rychlá odpověď.“ (SÚA Praha. PMR — L, sign. Slov. nár. rada.)

Bude jmenován československý vládní delegát pro osvobozené území, jehož úkolem bude:

- a) uspořádati a vésti podle československých zákonů správu na území zbaveném nepřítelů;
- b) znovu tam zříditi československou brannou moc;
- c) zajistiti účinnou součinnost československé správy se sovětským (spojeneckým) vrchním velitelem, a zejména dávatí místním úřadům příslušné příkazy na základě potřeb a přání sovětského (spojeneckého) vrchního velitele.

Článek 3

Československého vojska, které bude při vstupu sovětských (spojeneckých) armád na československé území v jejich svazku, bude ihned použito na československém území.

Článek 4

Na zajištění styku mezi sovětským (spojeneckým) vrchním velitelem a československým vládním delegátem bude u sovětského (spojeneckého) vrchního velitele ustanovena československá vojenská mise.

Článek 5

V pásmech pod vrchní mocí sovětského (spojeneckého) vrchního velitele budou československé vládní orgány v osvobozeném území ve styku se sovětským (spojeneckým) vrchním velitelem skrze československého vládního delegáta.¹

Článek 6

Jakmile některá část osvobozeného území přestane býti pásmem vlastních válečných operací, československá vláda tam převezme plný výkon veřejné moci a bude poskytovatí sovětskému (spojeneckému) vrchnímu veliteli všestrannou spolupráci a pomoc skrze své civilní a vojenské orgány.

Článek 7

Všechny osoby patřící k sovětským (spojeneckým) vojskům na československém území budou podléhati jurisdikci sovětského (spojeneckého) vrchního velitele. Všechny osoby patřící k československé branné moci budou podléhati československé jurisdikci. Této jurisdikci podléhá rovněž civilní obyvatelstvo na československém území, a to i tehdy, jde-li o trestné činy spáchané proti sovětským (spojeneckým) vojskům, leda že byly spáchany v pásmu válečných operací. Tu spadají pod jurisdikci sovětského (spojeneckého) vrchního velitele. V sporných případech bude věc řešena vzájemnou dohodou mezi sovětským (spojeneckým) vrchním velitelem a československým vládním delegátem.

Článek 8

O věcech finančních souvisících se vstupem sovětských (spojeneckých) vojsk na československé území bude ujednána zvláštní dohoda.

¹ Porovnaj dokument čís. 119.

Tato dohoda vstupuje v platnost ihned po podepsání. Byla sepsána ve dvou vyhotoveních, každé v českém a ruském jazyku. Obě znění mají stejnou platnost.

Z plné moci vlády
Československé republiky
úřadující ministr zahraničních
věcí, státní ministr
H. Ripka

Z plné moci vlády
Svazu sovětských
socialistických republik
mimořádný a zplnomocněný
velvyslanec SSSR u vlády
Republiky československé
V. Lebeděv

„Československo-sovětské vztahy v době Velké vlastenecké války 1941–1945“, dok. čís. 87. Praha 1960, s. 151–153. — „Cesta ke Květnu“. Praha 1965, dok. 20.

60

1944, máj 11. Londýn. — Intimát II. odboru čs. MNO so zprávami zo Slovenska, najmä o ustavení politického a vojenského vedenia odbojového hnutia a o predpokladanej forme okupácie Slovenska.

Tajné.

Na Slovensku definitívne ustanoveno politické a vojenské vedení. V čele vojenského vedení je Golian.

Evakuační akce v Bratislavě se setkala celkem s neúspěchem. Kromě úřadů evakuovány jen děti. Dospělí nechtějí Bratislavu opustit, mimo jiné z obavy, že by se do jejich opuštěných bytů nastěhovali Němci.

Vavro Šrobár je nyní pod policejním dohledem v Trenč. Teplicích. Je to důsledek jeho neopatrnosti, vám již známé.²

1. května byl povolán Tiso k Hitlerovi. Nebude vydáno komuniké.

Obsazení Slovenska. Neočekává se, že dojde k něčemu podobnému jako v Maďarsku, t. j. z jednoho dne na druhý. Obsazení se bude dít postupně. Zatím je obsazeno východní Slovensko až k Prešovu. (Civilní správa zůstala, ale Němci mají u ní styčné důstojníky v úřadech, poště a na železnicích. Platí to o okresním úřadě v Humenném. Stejně tak jsou němečtí styční důstojníci v Bratislavě na ministerstvu železnic, kde mají celé patro obsazené svými lidmi. Celá doprava je vlastně jimi řízena.

¹ Prípís bol určený predsedovi vlády, ministromi vnútra, št. ministromi v min. zahraničných vecí Ripkovi a náčelníkovi Štábu pre vybudovanie brannej moci gen. Miroslavovi. V sprievodnom liste čj. MNO 209 dův. — II. odbor 1944 sa hovorí: „Dovoluji sa Vám zaslati zprávu z 30. dubna, která mně došla přes neutrální zemi ze Slovenska.“

² Šrobárova indiskrétnosť a dôverčivosť bola notoricky známa. Zmieňoval sa o nej napr. posol zo Slovenska, ktorý doniesol koncom februára 1944 zprávy dr. J. Kopeckému: „Šrobár je príliš dôverylivý ke zcela neznámým lidem a nediskrétní. Příliš se o něm hovoří, takže mají o něho obavy. Přijal dokonce jistého ing. Hlávku, který je ve službě gestapa a který se Šrobárovi nabízel zprostředkovat zprávy do Čech.“ (AMZV Praha. Depеше došlé, 1944, čís. 581, Žen. 148, z 1. 3. 1944.)